

J.M. de Sagarra,
De blauwe weg,
Menken Kasander &
Wigman Uitgevers,
304 p., 24,50 euro.
Vertaling Frans
Oosterholt.

Platte gezichten en schildpadnekken

Reisverslag. In 1936 vertrok de Catalaanse schrijver Josep Maria de Sagarra met de boot naar Tahiti. Het logboek van zijn reis is subliem, maar haalt wel een paar mythen over het 'aards paradijs' door de mangel.

ANNICK VANDORPE

Ronkende frasen, een weelde aan adjectieven en metaforen, uitgesponnen natuurbeschrijvingen..., in deze tijden van kaal proza en staccato, actiegerichte zinnestjes voelt het werk van de Catalaan Josep Maria de Sagarra (1894-1961) als een verademing aan. Na de romans *Privéleven* en *Knoflook en pekell* ligt nu *De blauwe weg* bij ons in de rekken, het logboek dat de schrijver bijhield op een reis naar de Stille Zuidzee in 1936-1937.

In een sublieme, zintuiglijke stijl beschrijft De Sagarra zijn indrukken en ervaringen vanaf het inschepen in Marseille tot de terugkeer zeven maanden later. De Catalaan betoont zich een nauwkeurige en kritische observator met veel zin voor humor. Gedurende de wekelange reis op zee leggen zijn medepassagiers hun schijnbare normaliteit al snel af. De meesten blijken morele, spirituele of amoureuze motieven te hebben om naar Polynesië te gaan, en hun kruidige verhalen worden ons niet onthouden.

Op Tahiti gaat de schrijver met zijn vrouw aan wal. Hij zal vier maanden blijven en met de schoener verscheidene eilanden aandoen. Het natuurschoon, de idyllische ontvangst en de zorgeloze, vriendelijke sfeer overrompelen hem. Op zijn eerste avond schrijft hij: 'De haven ademt nu geluidloos. Achter het eiland Moorea gaat de zon onder, en de lagon van Papeete is een grote glanzende plaat; het water ziet eruit als betoverde stroop, licht cerise getint. Zijn we in een waar paradijs beland?'

Schoonheid en verrotting

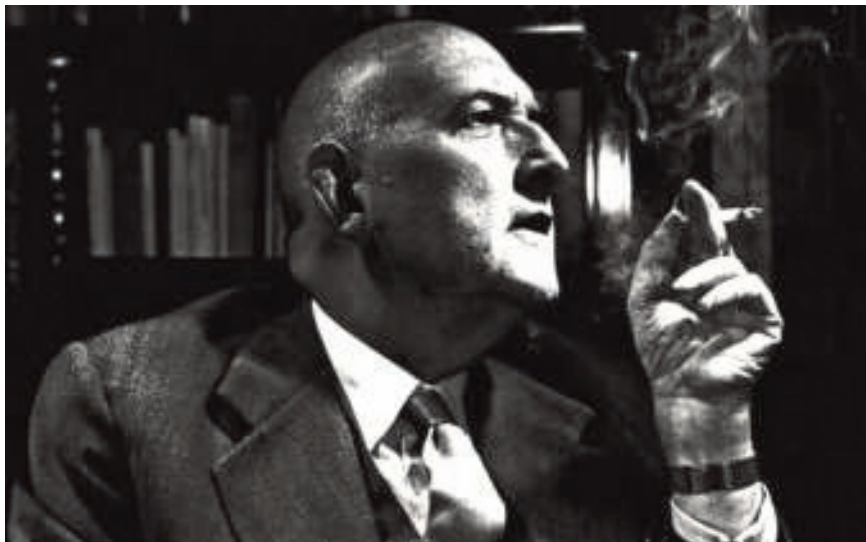
De vraag blijkt niet eenvoudig te beantwoorden. Tahiti en de naburige eilanden zijn een decor van contrasten. Opperste schoonheid en verrotting, authenticiteit en gekunsteldheid leven er zij aan zij. Het contact met de blanke heeft het landschap, de moraal en de cultuur aangetast. De Tahitiaan is, zo stelt de Sagarra, 'geprostitueerd door de beschaving' en bereid zijn ziel te verkopen in ruil voor een paar dollarbiljetten.

De schrijver neemt de diverse aspecten van het eilandleven onder de loep, van de handel (die gemonopoliseerd blijkt door arglistige Chinezen) tot de fruitsoorten, de vissen, de vogels en de Tahitiaanse vrouwen. Over de meisjes in Papeete schrijft hij: 'De platte gezichten en de grove lippen onder een strohoed van pandanusblad en boven een nogal vormeloos lijf op stevige en vlezige benen, gehuld in een lange soepjurk en op blote voeten waarvan de tenen alle kanten op wijzen, zijn geen bekoorlijke aanblik voor een gezonde man.' Als meisjes de twintig voorbij zijn, verwelken ze. Elefantiasis tiert welig, waardoor vele bewoners monsterlijk ogen. Tahiti als lusthof bevolkt door sensuele deernes? Een mythe.

Over de oude vrouwen is De Sagarra lyrischer. Deze categorie herbergt zowel 'dames met woeste kaken en schildpadnekken' als rijpe Tahitiaansen bij wie 'het dijbeen en het staartbeen zo elegant en mysterieus in de gewrichten zwieren, dat je zin krijgt om voor hen te knielen als ze voorbijgaan'.

De eilanden wekken uiteenlopende gevoelens op bij de schrijver. 'Ik denk dat Bora Bora op den duur een lome waanzin zonder agitatie verwekt, zonder hoop. Een soort elefantiasis van de ziel.' Tegelijkertijd beseft De Sagarra dat hij op veel momenten van zijn leven hevig zal verlangen naar de lagune van Bora Bora.

Tahiti een lusthof bevolkt door sensuele vrouwen? Vergeet het

► Josep Maria de Sagarra maakte zijn reis toen de Spaanse burgeroorlog volop woedde. In Spanje blijven kon zijn dood betekenen.

© RV

Landverraad

De Catalaan maakte de plezierreis naar de Stille Zuidzee terwijl de Spaanse burgeroorlog volop woedde. Dat hij zijn vaderland in die benarde tijd de rug toekeerde, werd hem niet in dank afgenomen, maar veel opties had hij niet. In Spanje blijven kon zijn dood betekenen, legt vertaler Frans Oosterholt in het nawoord van *De blauwe weg* uit.

Voor de lezer is het reisdagboek een fenomenaal cadeau. Verbluft door de zinsverbijsterende schoonheid rond hem, maar toch ook steeds lucide, slaagde De Sagarra erin de blauwe droom die de Stille Zuidzee opwekt en die het lichaam – 'als een intraveneuze injectie' – inneemt voor de eeuwigheid te vangen.

Onze top 5

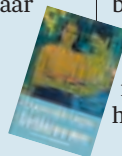
1 Cesare Pavese, *De mooie zomer*, De Bezige Bij. Weinig schrijvers in de wereldliteratuur zijn er zo goed in geslaagd geluk en ongeluk niet te definiëren maar te isoleren.

2 Stephan Enter, *Compassie*, Van Oorschot. Uitstekende roman over internetdating die tot de laatste pagina intrigeert.

3 J.M. de Sagarra, *De blauwe weg*, Menken Kasander & Wigman Uitgevers. Voor de lezer is het logboek van zijn reis naar Tahiti een fenomenaal cadeau.

4 Monika Held, *Nu de angst is verdwenen*, Cossee. Held bewijst dat liefhebbers, leven, getuigen en schrijven na Auschwitz handelingen zijn die niets barbaars in zich hebben.

5 Jamal Ouariachi, *Een honger*, Querido. Een roman die maatschappijkritisch is maar ook de mooiste pagina's over de liefde bevat die we in jaren lezen.

